

Konferencja z okazji 75-lecia Pienińskiego Parku Narodowego i Słowackiego Rezerwatu Przyrodniczego w Pieninach

The conference on the occasion of the 75th anniversary of the Pieniny National Park
and Slovak Nature Reserve in the Pieniny

KRZYSZTOF KARWOWSKI

*Pieniński Park Narodowy, ul. Jagiellońska 107b, 34-450 Krościenko n.D.
e-mail: kkarwowski@interia.pl*

Abstract. The paper reports on the 75th anniversary celebrations of the Pieniny National Park and Slovak Nature Reserve in the Pieniny with events in Spiska Stara Wieś (Slovakia) and Krościenko nad Dunajcem (Poland).

Key words: Pieniny National Park, anniversary session, science session

W dniach 4–6 października 2007 r., w Spiskiej Starej Wsi na Słowacji oraz w Krościenku nad Dunajcem uroczyste obchodzono jubileusz 75-lecia powstania Parku Narodowego w Pieninach i Słowackiego Rezerwatu Przyrodniczego w Pieninach (słow. Slovenská prírodná rezervácia v Pieninách). Dzięki powstaniu obu jednostek administracyjnych ochrony przyrody, 75 lat temu zaczął funkcjonować pierwszy w Europie a drugi na świecie „międzynarodowy Park przyrody”¹. Słowacy obchodzili także 40-lecie powołania Pienińskiego Narodowego Parku (słow. Pieninský národný park), powszechnie znanego pod skróconą nazwą PIENAP.

Obchody odbyły się pod honorowym patronatem Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego,

Ministra Środowiska Jana Szyszko i Ministra Środowiska (słow. Životného prostredia) Słowackiej Republiki – Jaroslava Izáka.

Głównym punktem obchodów była trzydniowa konferencja, zorganizowana przez dyrekcje obu parków w Domu Kultury w Spiskiej Starej Wsi, Czerwonym Klasztorze i dyrekcji Pienińskiego Parku Narodowego w Krościenku nad Dunajcem. Konferencja składała się z trzech części: sesji jubileuszowej, sesji naukowej i wycieczki terenowej. W konferencji uczestniczyło ogółem 151 osób, w tym 96 z Polski i 55 ze Słowacji.

Na uroczystości rocznicowe dyrekcja Pienińskiego Parku Narodowego zleciła druk dwóch plakatów a Poczta Polska wyemitowała kartę pocztową i stemplowała w Krościenku przesyłki okolicznościowym datownikiem (Ryc. 1, 2a, b).

¹ Istnieją także inne nazwy, np. „pograniczny park natury”; nazwę „międzynarodowy Park przyrody” zastosowano wg: *Protokół z posiedzenia Komisji Parku Narodowego w Pieninach w dniach 3-go i 4-go października 1933 r. w Krościenku nad Dunajcem*, „Ochrona Przyrody” 1933, R. 13, s. 142 i 143. Istnieje potrzeba ustalenia właściwej nazwy dla tego tworu oraz jego rzeczywistego znaczenia.

SESJA JUBILEUSZOWA

75-lecie należy do bardzo szacownych jubileuszy, toteż na miejsce obchodów w dniu 4 października dyrekcja PIENAP wybrała Dom Kultury w Spiskiej

Starej Wsi. Wielkie hole i duża sala teatralna ze sceną aż nadto mieściły setkę gości. Przestrzenie budynku ubarwiało około 200 obrazów polskiej i słowackiej młodzieży, biorącej udział w pienińskich plenerach malarskich, zorganizowanych przez Fundację „Dzieci Pienin” (Fot. 1, 2).

Gospodarzami i jednocześnie prowadzącymi sesję jubileuszową byli dyrektorzy obu pienińskich parków – Stefan Danko i Michał Sokołowski a także starosta Spiskiej Starej Wsi Józef Harabin (Fot. 3). Oficjalną część poprzedził występ ludowego zespołu dziecięcego „Flisocek” z Czerwonego Klasztoru, który asystował artystce teatralnej z Preszowa, recytującej słowacką poezję ludową (Fot. 4).

Wystąpienia okolicznościowe gości rozpoczęli przedstawiciele polskiego i słowackiego Ministerstwa Środowiska – Główny Konserwator Przyrody i Wiceminister Środowiska RP Andrzej Szwed-Lewandowski i Generalny Dyrektor Państwowej Ochrony Przyrody SR Ján Mizerák. Następnie głos zabrał Przewodniczący Rady Naukowej PPN Roman Soja, posłanka na sejm RP Anna Paluch, Dyrektor Regionalnego Centrum Ochrony Przyrody w Tatrzańskiej Štrbe Pavol Majko i małopolski Wojewódzki Konserwator Przyrody Bożena Kotońska.

Miłym akcentem były gratulacje i drobne upominki dla dyrektorów obu pienińskich parków, przekazane od przedstawicieli innych polskich parków narodowych: Babiogórskiego, Białowieskiego, Gorczańskiego, Gór Stołowych, Kampinoskiego, Karkonoskiego, Ojcowskiego, Słowińskiego, Tatrzańskiego i Wolińskiego (Fot. 5).

Po przerwie wygłoszono cztery referaty: dr Piotr Dąbrowski – zastępca Przewodniczącego Rady Naukowej PPN, przypomniał historię ochrony przyrody w Pieninach², Lubomir Panigaj – członek Rady Konsultacyjnej PIENAP, przedstawił historię powstania Pieninského národného parku³, dyrektor PPN Michał Sokołowski zreferował współczesne aspekty funkcjonowania

Pienińskiego Parku Narodowego a dyrektor Štefan Danko omówił obecną działalność PIENAP.

Następnie kolejni goście zabierali głos: przedstawiciel ACANAP (słow. Asociácie karpatských národných parkov a chránených území) Ivan Vološćuk, członkowie Rady Naukowej PPN Krzysztof Birkenmajer i Roman Soja, były dyrektor PPN Andrzej Szczoczarz (Fot. 6), starosta Czerwonego Klasztoru Štefan Džurný, wójt gminy Krościenko n.Dunajcem Stanisław Gawęda i wójt gminy Czorsztyn Waldemar Wojtaszek.

Na zakończenie sesji jubileuszowej uczestników zaproszono na uroczysty obiad do zajazdu „Dunajec” w Czerwonym Klasztorze – Śmierdzonec.

SESJA NAUKOWA

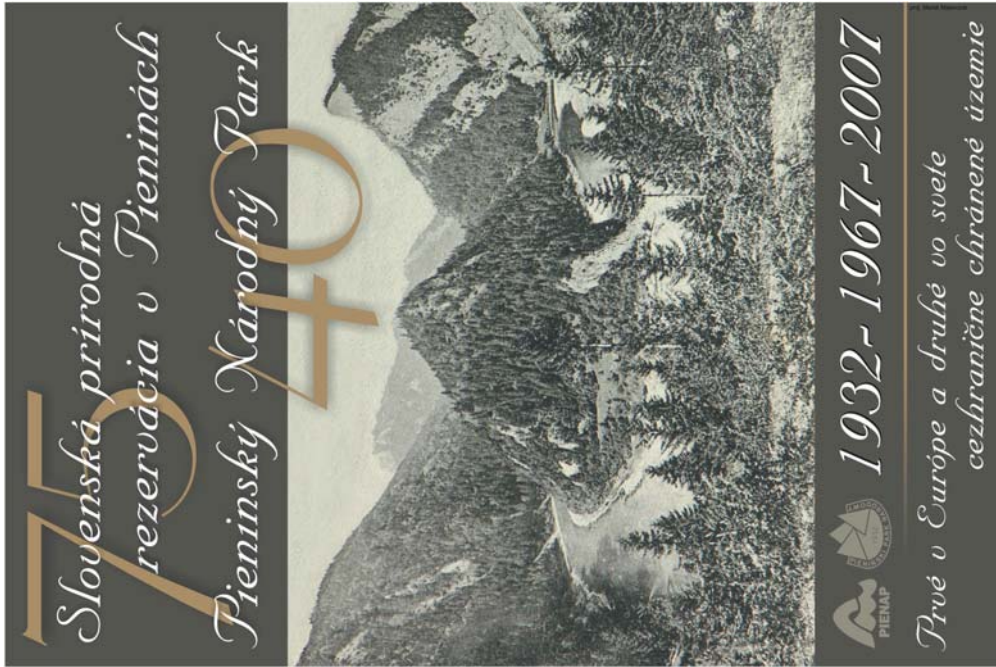
W drugim dniu konferencji 5 października, Pieniński Park Narodowy zorganizował (w sali edukacyjnej Parku w Krościenku n.D.) VII. sesję naukową pod hasłem: „Krajobraz – niedoceniona wartość”. Sesja naukowa stanowiła integralną część obchodów 75-lecia utworzenia PPN. To już tradycja, że przy „okrągłych” rocznicach oba pienińskie parki organizują takie sesje. Pierwsza z nich miała miejsce w 1992 r. podczas obchodów 60-lecia PPN i 25-lecia PIENAP.

Do uczestnictwa w sesji zaproszono naukowców z Polski i Słowacji, reprezentujących różne dziedziny i dyscypliny, a także studenci kół naukowych, organizujących obozy badawcze w Pieninach. W dyrekcji PPN gościło 76 naukowców, którzy na posterach mieli okazję zaprezentować swój bieżący dorobek badawczy w Pieninach oraz wymienić się doświadczeniami z kolegami z różnych ośrodków naukowych Polski i Słowacji. W sumie w sesji uczestniczyło ponad 100 osób.

Sesję podzielono na dwie części: referatową w godzinach 11.00–13.30 i posterową w godzinach 17.30–20.00. W części referatowej przedstawiono cztery prelekcje, zamówione przez dyrekcje obu parków pod kątem hasła sesji: „Krajobraz – niedoceniona wartość”. Dr inż. arch. Czesław Bielecki – znany architekt i publicysta, przedstawił zajmujący referat pt. „Architekt wobec krajobrazu”, po którym wywiązała się ożywiona

² W niniejszym tomie znajduje się artykuł pt.: *Zarys historii ochrony przyrody w Pieninach*.

³ W niniejszym tomie znajduje się artykuł Š. Danko i L. Panigaja pt.: *40 rokov Pieninského národného parku*.



Ryc. 1. Okolicznościowe plakaty z okazji 75-lecia Pienińskiego Parku Narodowego i 40-lecia Pieninskiego narodnego parku (PIENAP). (Proj. M. Majerczak). Occasional posters to celebrate the 75th anniversary of the Pieniny National Park in Poland and the 40th anniversary of the Pieniny National Park in Slovakia (PIENAP). (Designed by M. Majerczak)



Ryc. 2. Druki okolicznościowe z okazji 75-lecia Pienińskiego Parku Narodowego i 40-lecia Pienińskiego narodnego parku (PIENAP): a – karta pocztowa; b – stempel pocztowy (Proj. M. Majerczak)
 Occasional prints to celebrate the 75th anniversary of the Pieniny National Park in Poland and the 40th anniversary of the Pieniny National Park in Slovakia (PIENAP): a – a postcard; b – a date stamp. (designed by M. Majerczak)



Fot. 1. Wystawa prac malarskich słowackiej i polskiej młodzieży w holu Domu Kultury w Spiskiej Starej Wsi. (Fot. K. Karwowski)

An exhibition of paintings by teenagers from Slovakia and Poland presented in the hall of the Community Centre in Spiska Stara Wieś. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 2. Obecny i były Przewodniczący Rady Naukowej Pienińskiego Parku Narodowego: doc. dr hab. Roman Soja (po lewej) i prof. dr hab. Kazimierz Zarzycki. (Fot. K. Karwowski)

The present and the former Chairman of the Pieniny National Park Scientific Council: doc. dr hab. Roman Soja (on the left) and Prof. dr hab. Kazimierz Zarzycki. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 3. Gospodarze sesji jubileuszowej, od lewej: Michał Sokołowski – dyrektor Pienińskiego Parku Narodowego, Józef Harabin – starosta Spiskiej Starej Wsi, Stefan Danko – dyrektor PIENAP. (Fot. K. Karwowski)
 The hosts of the anniversary session (from the left to the right): Michał Sokołowski – the director of the Pieniny National Park, Józef Harabin – the starost of Spiska Stara Wieś, Stefan Danko – the director of PIENAP. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 4. Występ ludowego zespołu dziecięcego „Flisoczek” z Czerwonego Klaszoru. (Fot. M. Szajowski)
 A performance by a children group “Flisoczek” from Czerwony Klasztor. (Phot. M. Szajowski)



Fot. 5. Gratulacje od dyrektorów polskich parków narodowych. (Fot. K. Karwowski)
Congratulatory from the directors of national parks in Poland. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 6. Inż. Andrzej Szczoczarz – dyrektor Pienińskiego Parku Narodowego w latach 1985–98. (Fot. K. Karwowski)
Inż. Andrzej Szczoczarz – the director of the Pieniny National Park over the period 1985–98. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 7. Wykład dr inż. arch. Czesława Bieleckiego pt. „Architekt wobec krajobrazu”. (Fot. K. Karwowski)
The lecture on the theme “An architect with regard to the landscape” given by dr. inż. arch. Czesław Bielecki. (Phot. K. Karwowski)

dyskusja (Fot. 7). Pracownik PPN mgr Maciej Szajowski omówił przemiany krajobrazu Pienin w ostatnim stuleciu. Goście ze Słowacji: doc. dr inż. Peter Jančura z Uniwersytetu Technicznego w Zwoleniu omówił wartość krajobrazu Pienin (tytuł oryginalny: „Hodnota krajiny Pienin”) a mgr Dobromil Galvanek DAPHNE-Inštitút i dr inż. Katarina Žilkovanova z PIENAP przedstawili zmiany w rolnym krajobrazie i ich wpływ na bioróżnorodność (tytuł oryginalny „Zmeny v poľnohospodárskej krajine a ich vplyv na biodiverzitu”).

W przerwie między referatami, w sali „dla ciekawych” koło głównej ekspozycji w dyrekcji Parku, uczestnicy sesji naukowej byli świadkami otwarcia nowej wystawy fotograficznej pt. „Sto lat zmian krajobrazu Pienin”. Autorami wystawy byli pracownicy zespołu edukacji w PPN Maciej Szajowski i Marek Majerczak. Na panelach eksponowano parami fragmenty pienińskiego krajobrazu: sprzed kilkudziesięciu lat (skopiowanego ze starych pocztówek i zdjęć) oraz współczesnych.

Każdy z oglądających miał możliwość porównania obu krajobrazów i własnej oceny zmian⁴.

Wieczorem tego samego dnia odbyła się posterowa część sesji, na której naukowcy, studenci oraz pracownicy PPN i PIENAP zaprezentowali swoje wyniki badań na ponad 50 plakatach w czterech działach (Fot. 8):

- Przyroda nieożywiona
- Świat roślin
- Świat zwierząt
- Środowisko człowieka.

Zwyczajowo ogłoszono konkurs na najlepsze postery, tym razem przy nieco zmienionym regulaminie. Zamiast oceny plakatów przez komisję, każdy z uczestników sesji mógł głosować na jeden wybrany z każdego działu.

W kategorii „Przyroda nieożywiona” zwyciężyli

⁴ Opis wystawy znajduje się w niniejszym tomie w artykule Macieja Szajowskiego pt.: *Wystawa fotograficzna „Sto lat zmian krajobrazu Pienin”*.



Fot. 8. Dyskusja przy posterach. (Fot. M. Szajowski)
Discussion at the posters. (Phot. M. Szajowski)

członkowie Stowarzyszenia Studentów Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej „GEOIDA”: Anna Zarzycka, Kinga Węzka, Anna Adamek, Kacper Gajda, Bartłomiej Grabowski, Maciej Kiwak, Maciej Paśnikowski, Maksymilian Rogowski z plakatem „Wyznaczenie topografii fragmentu dna zbiornika retencyjnego zapory wodnej w Czorsztynie – wstępne wyniki”.

W kategorii „Świat roślin” zwyciężyła mgr Iwona Wróbel z Pienińskiego Parku Narodowego z plakatem „Ochrona ekosystemów nieleśnych w Pienińskim Parku Narodowym”.

W kategorii „Świat zwierząt” wygrał mgr Bogusław Kozik z Pienińskiego Parku Narodowego z posterem „Monitoring ptaków w Pienińskim Parku Narodowym”.

W kategorii „Środowisko człowieka” pierwsze miejsce zdobył poster mgr Krzysztofa Kopra – nauczyciela historii w Gimnazjum w Krościenku n.D. pt. „Pierwsza wzmianka o potrzebie ochrony fragmentu Pienin (doliny Potoku Pienińskiego). Dokument Mikołaja Pukarzewskiego z 1595 r.”.

Po raz pierwszy przyznano nagrodę specjalną za najwartościwszy plakat. Ten zaszczytny tytuł

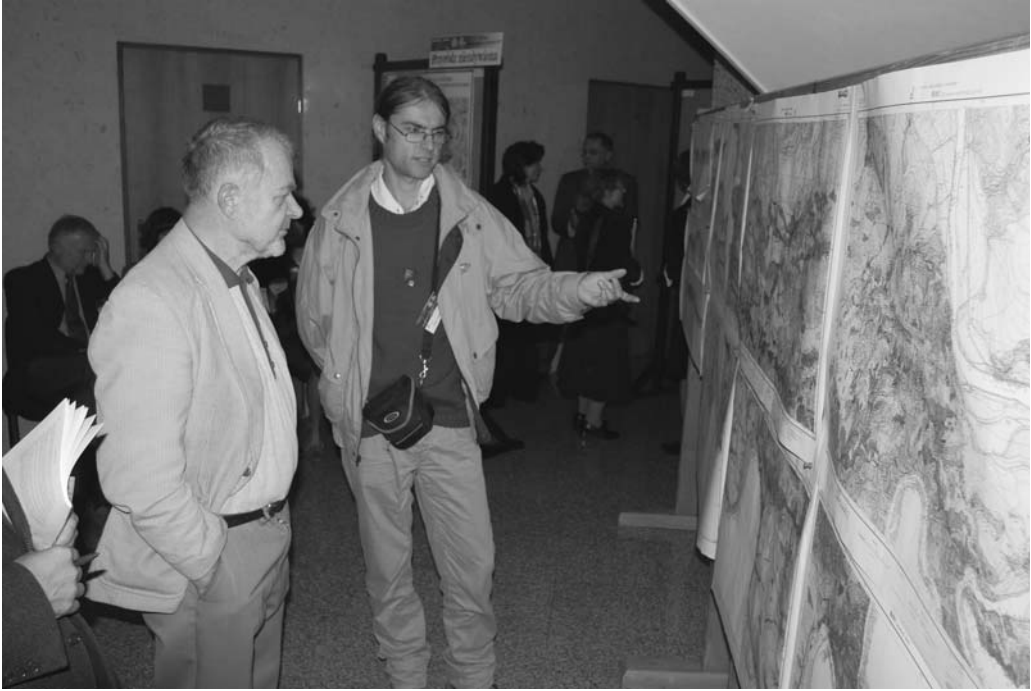
otrzymał prof. dr inż. Krzysztof Birkenmajer za wykonanie unikatowej w skali kraju „Mapy geologicznej Pienińskiego Parku Narodowego w skali 1:5000”. (Fot. 9).

Z około 60 tematów, prezentowanych na sesji jubileuszowej i naukowej w postaci referatów lub plakatów, 12 z nich znalazło swój finał jako artykuły w niniejszym tomie „Pieniny Przyroda i Człowiek”.

WYCIECZKA

Trasa autokarowej wycieczki w dniu 6 października była tak dobrana, aby nawiązywała do tematu wiodącego sesji naukowej, czyli zmian w krajobrazie Pienin i ich otoczeniu. Prowadzącym wycieczkę był dr inż. arch. Andrzej Czastka – pracownik naukowy Politechniki Krakowskiej⁵

⁵ Zagadnienia poruszane na wycieczce przez dr A. Czastkę znajdują się w niniejszym tomie w artykule pt.: *Próba oceny realnego stanu krajobrazu wokół Pienińskiego Parku Narodowego w aspekcie dynamicznego rozwoju zabudowy sąsiadujących z nim wsi na wybranych przykładach.*



Fot. 9. Laureat nagrody za najbardziej wartościowy poster prof. dr inż. Krzysztof Birkenmajer (po lewej). (Fot. M. Szajowski)
The winner of the award for the most valuable poster Prof. dr inż. Krzysztof Birkenmajer (on the left). (Phot. M. Szajowski)



Fot. 10. Uczestnicy wycieczki terenowej w Krośnicy. (Fot. K. Karwowski)
Field trip participants in Krośnica. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 11. Chaotyczna rozbudowa i zatarcie historycznej formy osiedleńczej Krośnicy i Grywałdu. (Fot. K. Karwowski).
Scattered development caused transformation of the historical pattern of settlements in Krośnica and Grywałd. (Phot. K. Karwowski)

(Fot. 10). Inna grupa, pomimo niesprzyjającej pogody, wybrała się na spływ Dunajcem słowacką tratwą.

Pierwszym punktem programu wycieczki była dolina Białej Wody w Małych Pieninach. Dr A. Cząstka omówił współczesną zabudowę południowych stoków Ruskiego Wierchu jako przykład deprecjacji walorów krajobrazowych. Z pomocą dr Bożeny Kotońskiej – Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Krakowie, omówił skandaliczną lokalizację obiektu mieszkalnego w bezpośredniej strefie rezerwatu „Biała Woda” jako przykład zaburzenia ładu przestrzennego, degradacji wartości krajobrazowych i przyrodniczych.

Wracając do Krościenka autokar przystanął na parkingu nowej przystani flisackiej w Szczawnicy na Piaskach. Tam dyrektor M. Sokołowski

przedstawił historię kilkuletnich starań Pienińskiego Parku Narodowego o ochronę przed zabudową korytarza ekologicznego, zlokalizowanego pomiędzy szczawnicką oczyszczalnią ścieków a Kozłeczyzną. W tym miejscu jest planowana stacja benzynowa, która znacznie ograniczyłaby możliwość migracji zwierzyny na tym jedynym naturalnym przejściu między Pieninami a Beskidem Sądeckim.

Na kolejnym przystanku, nad miejscowością Krośnica, dr A. Cząstka omówił na przykładzie południowych stoków Gorców, z czego składa się krajobraz. Zwrócił uwagę na chaotyczną rozbudowę i zatarcie historycznej formy osiedleńczej Krośnicy oraz sąsiedniego Grywałdu (Fot. 11).

Z ostatniego przystanku, przy szosie między Frydmanem a Falsztynem, roztaczał się widok na Zbiornik Czorsztyński i jego okolice. Prelegent



Fot. 12. Zwiedzanie Czerwonego Klasztoru. (Fot. M. Szajowski)
A visit to Czerwony Klasztor (the Red Monastery) in Slovakia. (Phot. M. Szajowski)

poruszył problematykę zabudowy Nowych Maniów i Kluszkowiec jako skrajnych przykładów dewastacji krajobrazu obcą, bo wywodzącą się z nizin, formą zabudowy.

Ostatnim punktem programu było zwiedzanie Czerwonego Klasztoru (Fot. 12). Grupa spływająca tratwą dodatkowo obejrzała słowacki pawilon informacyjny w Leśnicy. Obie grupy spotkały się w „Chacie Pieniny”, której właściciel ufundował dla wszystkich tradycyjny gulasz. Tam obaj dyrektorzy parków oficjalnie zakończyli rocznicowe uroczystości.

SUMMARY

Celebrations marking the 75th anniversary of establishing the Pieniny National Park and the Slovak Nature Reserve in the Pieniny were held on 4–6 October 2007. In 1932, both parks created the first in Europe and the second in the world “international nature park”. Moreover, the

Slovak counterparts celebrated the 40th anniversary of the creation of the Pieniny National Park (PIENAP).

The main item on the celebration programme was the conference organised by the national parks authorities, which was divided into three parts: anniversary session, scientific session and a field trip. The celebrations were held under the honorary patronage of the President of Poland Lech Kaczyński and gathered 151 participants. To celebrate the anniversary, both parks produced two posters and the Polish Postal Service issued a commemorative postcard and a date stamp (Fig. 1, 2a, b).

The anniversary session was held on the 4th October at a Community Centre in Spiska Stara Wieś in Slovakia (Phot. 1–4). The representatives of Polish and Slovak Ministry of Environment were present, i.e. the Chief Nature Conservator (Poland) and the Chief Director of the State Nature Conservancy (Slovakia). Delegates of

several national parks in Poland congratulated the Directors of the Pieniny national parks and gave them small gifts (Phot. 5, 6). During the session several lectures on the past and present history of the Pieniny national parks were delivered.

On the 5th October, the 7th scientific session under the theme “Landscape – underestimated value” was launched in the Pieniny National Park headquarters in Krościenko n.D. Over 100 delegates from various institutions gathered to participate in the session. The meeting was divided into two major parts – a lecture session and poster presentations. During the first part, participants were presented with four lectures referring to the general session’s theme (Phot. 7). The second part of the session was a good occasion for scientist to share the latest results of their current space research. The scientists presented more than 50 posters to an audience and had an opportunity to

interact with the delegates and visitors. The posters were judged on content, the best expression of theme and the best overall look (Phot. 8, 9). On the occasion of the anniversary and the scientific session, a new temporary photographic exhibition entitled “The changes in the Pieniny landscape over the last 100 years” was launched in the Pieniny National Park headquarters.

The conference concluded on the 6th October with a bus trip organized to fulfill the topic of the session, i.e. changes in the Pieniny landscape and its surroundings. The trip was guided by Dr. A. Cząstka, who focused on the examples of building development which have a harmful effect on the landscape in the Pieniny area (Phot. 10, 11).

The celebrations of the 75th anniversary were officially closed in Czerwony Klasztor (Phot. 12).

